

TERVEYDENHOITAJAN EETTISET SUOSITUKSET

ESIPUHE

Jokaisen terveydenhuollon ammattilaisen tulee kantaa eettistä vastuuta ja edistää sen kehittymistä. Sosiaali- ja terveydenhuollossa työskentelevien ammattilaisten työtä ohjataan laeilla, asetuksilla, normeilla ja suosituksilla. Keskeistä työssä on myös yhteinen arvopohja ja siihen sitoutuminen. Vuonna 2011 Valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE) julkaisi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille yhteiset eettiset suositukset. Tämän lisäksi ovat useat terveydenhuollon ammattikunnat laatineet omat eettiset ohjeistonsa.

Terveydenhoitajakunnalle on yhteiskunnassa annettu erityinen asiantuntijatehtävä, josta suoriutuminen edellyttää vahvaa tieto- ja taitopohjaa, laadukasta koulutusta sekä korkeatasoista ammattietiikkaa. Terveydenhoitajan työn arvot ja periaatteet on aikaisemmin kuvattu Terveydenhoitajaliiton laatimassa Terveydenhoitajan ammattikuva -julkaisussa.

Toimintaympäristön jatkuva muutos edellyttää myös ammatin arvolähtökohtien ja ammatin yhteiskunnallisen tehtävän jatkuvaa arviointia. Terveydenhoitajaliitossa on tehty tätä uudelleen arviointia vuodesta 2012 lähtien terveydenhoitajan eettisten suositusten valmisteluprosessissa, joka toteutettiin kiinteässä yhteistyössä terveydenhoitajakunnan ja eri asiantuntijatahojen kanssa. Valmistelutyön perustana olivat ETENEn sosiaali- ja terveysalan yhteiset eettiset suositukset sekä Terveydenhoitajan ammattikuva -julkaisu. Suositusten valmisteluprosessiin sisältyi mm. aiheeseen liittyvä laaja jäsenkysely sekä eettisiä ohjeita käsittelevä asiantuntijaseminaari, johon osallistui laaja joukko terveydenhoitajakuntaa, liiton toimijoita sekä terveydenhoitajakoulutuksen opettajia.

Terveydenhoitajan laaja-alaisessa, vaativassa ja vastuullisessa työssä tarvitaan erityistä herkkyyttä tunnistaa eettisiä ongelmia ja valmiutta toimia korkeaa ammattietiikkaa noudattaen. Ammattieettiset suositukset auttavat terveydenhoitajaa ymmärtämään ammatin velvoitteet, osaamisvaatimukset ja sen salliman vallankäytön rajoitteet.

Suosituksia eivät anna valmiita ratkaisuja, vaan niiden soveltamisessa tarvitaan aina tilannekohtaista ja yksilöllistä harkintaa.

Vahva ammattietiikka on yksi terveydenhoitajan tärkeimmistä resursseista. Eettisiin periaatteisiin paneutuminen on osa itsensä kehittämistä ihmisenä ja ammattilaisena. Eettinen osaaminen on vastuun kantamista oman ammatin harjoittamisesta, ammatillisesta kehittämisestä sekä asiakkaan ja potilaan oikeuksien toteutumisesta hoitotyössä.

Ammattieettisiä suosituksia tarvitaan toiminnan perustaksi ja päätöksenteon tueksi päivittäisessä toiminnassa turvaamaan työn laatua. Niitä voidaan soveltaa niin suhteessa asiakkaaseen, omaan ammattikuntaan, yhteistyökumppaneihin kuin omaan organisaatioon ja yhteiskuntaan.

Leila Lehtomäki, puheenjohtaja

TERVEYDENHOITAJA – KANSANTERVEYSTYÖN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN ASiantuntija lähellä ihmisten arkea

TERVEYDENHOITAJA on hoitotyön ja erityisesti kansanterveystyön, terveyden edistämisen ja ennaltaehkäisevän työn asiantuntija.

Terveydenhoitajatyön näkökulma on preventiivinen ja promotiivinen, millä tarkoitetaan terveyttä rakentavaa ja terveyden edellytyksiä luovaa ja tukevaa toimintaa ihmisen elämänkulun eri vaiheissa. Terveydenhoitajatyö on kokonaisvaltaista hyvinvointiin vaikuttamista niin yksilö-, yhteisö- kuin yhteiskuntatasolla. Työn tarkoituksena on ylläpitää ja edistää terveyttä ja hyvinvointia, ehkäistä sairauksia ja ongelmia sekä tunnistaa riskejä mahdollisimman varhain.

Terveydenhoitaja tekee työtään niin yksilöiden, perheiden kuin yhteisöjen kanssa. Hän työskentelee lähellä ihmisten arkea, vastaanotolla, kodeissa, kouluissa ja työpaikoilla. Terveydenhoitajan tehtäväalue on laaja, ja hän voi työskennellä mm. äitiys- ja lastenneuvolassa, perhesuunnittelussa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa, työterveys- huollossa, kotisairaanhoidossa, vanhustyössä, aikuisten terveys- ja sairaanhoitovastaanoitoilla sekä terveyden edistämisen asiantuntijana ja koordinoijana. Laillistettuna sairaanhoitajana terveydenhoitaja voi työskennellä myös erilaisissa sairaanhoidollisissa tehtävissä niin perusterveydenhuollossa kuin sairaaloissa.

TERVEYDENHOITAJATYÖ PERUSTUU IHMISARVON KUNNIOITTAMISEEN JA ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUTEEN

TERVEYDENHOITAJAN työn lähtökohtana on ihmiselämän ja ihmisarvon kunnioittaminen sekä terveyden suojeleminen. Terveydenhoitajan tulee kohdella kaikkia asiakkaitaan tasa-arvoisesti, ketään syrjimättä. Hänen tehtävänä on edistää terveyden tasa-arvoa ja toimia väestön terveyserojen vähentämiseksi tukemalla asiakkaidensa itsemääräämisoikeutta ja omatoimisuutta terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Terveydenhoitajan työssä matalan kynnyksen tuki, hoidon jatkuvuus, kotikäynnit sekä etsivä työ ovat keinoja ehkäistä syrjäytymistä ja kaventaa väestön terveyseroja.

Jokaisella asiakkaalla on oikeus omiin valintoihinsa edellyttäen, etteivät ne vahingoita toisen oikeuksia tai asiakas ei vaaranna välittömästi omaa tai toisten henkeä. Terveydenhoitajan tulee kunnioittaa asiakkaan päätöstä myös silloin, kun se on vastoin terveydenhoitajan omia näkemyksiä ja arvoja. Asiakkaalla on oikeus saada tietoa päätöstensä vaikutuksista.

Terveydenhoitajan tulee työssään edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta puolustamalla heikompien oikeuksia. Erityistä huomiota tulee kiinnittää asiakasryhmiin, joiden kyky vaikuttaa asioitaan koskevaan päätöksentekoon on rajoittunut, esimerkiksi lapset, vanhukset ja syrjäytymisvaarassa olevat.

TERVEYDENHOITAJAN AMMATTITAITO VAATII JATKUVAA KEHITTÄMISTÄ

VÄESTÖN muuttuvat terveystarpeet, työ- ja toimintaympäristön nopea muuttuminen sekä lisääntyvä tutkitun tiedon määrä edellyttävät terveydenhoitajan ammattitaidon jatkuvaa ylläpitämistä ja kehittämistä.

Terveydenhoitajalla tulee olla valmiutta uudistaa toimintaansa ja toimintakäytäntöjään. Vaatimus näytettiin perustuvasta toiminnasta edellyttää totuttujen toimintakäytäntöjen kriittistä arviointia ja uusien näytöiden perustuvien, vaikuttavampien työmenetelmien käyttöönottamista. Tässä kehittämistyössä terveydenhoitajalla tulee olla johdon ja esimiesten tuki sekä mahdollisuus saada riittävästi lisä- ja täydennyskoulutusta.

TERVEYDENHOITAJAN JA ASIAKKAAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS PERUSTUU VOIMAVARALÄHTÖISYYTEEN JA LUOTTAMUKSEEN

TERVEYDENHOITAJA on asiakkaan rinnalla kulkija ja ”terveysvalmentaja”, joka vahvistaa asiakkaan/perheen terveyden ja hyvinvoinnin edellytyksiä sekä itsehoitovalmiuksia.

Terveydenhoitajan ja asiakkaan välinen vuorovaikutus on dialogisuuteen ja luottamukseen perustuva yhteistyösuhde, joka on osallistavaa, voimaannuttavaa, tulevaisuusorientoitunutta ja asiakkaiden erityisyyttä ja yksilöllisyyttä kunnioittavaa. Terveydenhoitajan tehtävä on auttaa asiakasta ja perhettä tunnistamaan vahvuutensa ja voimavaransa, vahvistaa niitä sekä motivoida ja aktivoida voimavarojen käyttöön.

Terveydenhoitajan työ perustuu molemminpuoliseen luottamukseen, avoimuuteen ja rehellisyyteen. Asiakas itse on oman elämänsä paras asiantuntija, ja terveydenhoitajan tärkeä tehtävä on tukea asiakkaitaan osallistumaan ja vaikuttamaan heitä koskeviin päätöksiin.

Luottamukseen liittyy kiinteästi lain velvoitteiden mukainen salassapito asiakkaan asioissa.

TERVEYDENHOITAJATYÖ – OSA MONIAMMATILLISTA TYÖYHTEISÖÄ

TERVEYDENHOITAJA toimii asiantuntijana terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi monialaisissa ja -ammattillisissa työryhmissä. Terveydenhoitaja toimii kollegiaalisesti, ja hänen tulee arvostaa myös muiden ammattiryhmien ammattitaitoa. Työ edellyttää terveydenhoitajalta aktiivisuutta ja rohkeutta itsenäiseen päätöksentekoon sekä moniammatillista, verkostoituvaa työtettä.

TERVEYDENHOITAJA – YHTEISKUNNALLINEN TOIMIIJA JA ROHKEA VAIKUTTAJA

VASTUU eettisen toiminnan kehittymisestä ja ylläpitämisestä kuuluu kaikille terveydenhuollon ammattilaisille. Terveydenhoitajan tulee rohkeasti puolustaa omaa asiantuntijanäkemyksiään asiakkaan/perheen terveyshyödyn näkökulmasta myös silloin, kun terveydenhoitajan näkemys on ristiriidassa muiden tahojen kanssa.

Terveydenhuollon perustehtävä on tuottaa mahdollisimman hyvää terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä. Muilla yhteiskunnan osaluilla toteutetun lainsäädännön ja noudatettujen eettisten arvojen ja periaatteiden tulee osaltaan tukea näitä sosiaali- ja terveydenhuollon pyrkimyksiä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää etiikan ja talouden väliin jännitteisiin. Osoitettujen voimavarojen tulee olla realistisessa suhteessa toiminnan vaatimusten ja tehokkuusodotusten kanssa. Työnantajan päätösten ja linjausten on perustuttava aina tietoon ja eettiseen harkintaan ja niiden on oltava sopusoinnussa ammattihenkilöstön ammattieettisten periaatteiden kanssa. Terveydenhoitajan velvollisuus on tuoda työnantajansa, yhteiskunnan päätöksentekijöiden ja suuren yleisön tietoon tilanteet, joissa toiminnan edellyttämät resurssit ovat riittämättömät tai resurssien jakautuminen on epäoikeudenmukaista.

Työyhteisön johtaminen vaikuttaa siihen, mitä osoitetuilla voimavaroilla saadaan aikaan, miten henkilöstö viihtyy ja jaksaa työssään sekä miten toisten ammattitaitoon suhtaudutaan. Hyvä työilmapiiri sosiaali- ja terveysalan työyhteisöissä kannustaa ja sallii erilaisuutta sekä edistää ammattihenkilöstön työn tuloksellisuutta. Järkevästi toteutettu tehokkuus, taloudellisuus ja hyvä johtaminen ovat eettisesti kestävää toimintaa ja tuottavat asiakkaille parhaan mahdollisen tuloksen.

TERVEYDENHOITAJAN EETTISET SUOSITUKSET

TERVEYDENHOITAJA – KANSANTERVEYSTYÖN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN ASiantuntija lähellä ihmisten arkea

TERVEYDENHOITAJATYÖ PERUSTUU IHMISARVON KUNNIOITTAMISEEN JA ASIAKKAAN ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUTEEN

TERVEYDENHOITAJAN AMMATTITAITO VAATII JATKUVAA KEHITTÄMISTÄ

TERVEYDENHOITAJAN JA ASIAKKAAN VÄLINEN VUOROVAIKUTUS PERUSTUU VOIMAVARALÄHTÖISYYTEEN JA LUOTTAMUKSEEN

TERVEYDENHOITAJATYÖ – OSA MONIAMMATILLISTA TYÖYHTEISÖÄ

TERVEYDENHOITAJA – YHTEISKUNNALLINEN TOIMIIJA JA ROHKEA VAIKUTTAJA

Terveydenhoitajaliitto

